

Wartości, czyli o ukrytych motywach naszego działania

Kurs zaczynamy od wartości. Dlaczego? Wyznawane wartości decydują o naszych postawach, są niewidocznym tłem podjętych przez nas decyzji, czasami prowadzą do konfliktów z osobami o innej hierarchii wartości. Wpływają na nasze emocje, ocenę innych i samoocenę.

Jeśli dla mamy Antka najważniejsza jest wolność i samodzielność, to może nie przykładać szczególnej uwagi do wyników edukacyjnych i zachowań syna. Jeśli dla taty Helenki najważniejsza jest efektywność edukacyjna, to może z kolei nie zwracać uwagi na stres i zmęczenie córki.

Rozpoczynając przygodę z nową klasą poznaj system wartości uczniów i rodziców. Dzięki temu łatwiej będzie Ci później zrozumieć ich zachowania i zaplanować działania wychowawcze.

Efekt

Dzięki realizacji tego modułu poznasz system wartości rodziców. Będiesz w stanie określić, w jakim stopniu rodzice są zgodni co do wartości, według których powinny być wychowywane dzieci oraz skonfrontujesz je z własnymi przekonaniem oraz wartościami przyjętymi przez szkołę (np. w programie profilaktyczno-wychowawczym). Przygotujesz uczniów do analizowania własnych zachowań i podejmowania decyzji z uwzględnieniem ich systemu wartości.

Studium przypadku

W szkole odbywają się obchody Święta Niepodległości. Adrian, uczeń 8 klasy, przychodzi w dresie. Magda, jego wychowawczyni, kilkakrotnie przypominała o odpowiednim ubiorze. Zdecydowała się napisać wiadomość do rodziców:

Szanowni Państwo,

Adrian, mimo moich wcześniejszych informacji o obowiązku ubrania się w strój galowy, przyszedł na obchody Święta Niepodległości w dresie. Bardzo proszę o porozmawianie

z synem na ten temat.

Z poważaniem,

Magdalena Kowalska

Magda otrzymała odpowiedź:

Pani Magdo,

szanujemy wybór Adriana, dajemy mu wolność w decydowaniu o swoim ubiorze.

Z pozdrowieniami,

Justyna Nowak

Refleksja

Ćwiczenie: Napisz wiadomość z odpowiedzią do rodziców Adriana.

Porównaj swoją odpowiedź z dwiema poniższymi. Do której z przedstawionych wersji jest Ci bliżej?

Pani Justyno,

podmiotowe traktowanie młodego człowieka jest bardzo ważne. Jest dla mnie zrozumiałym, że swoboda w decydowaniu o sobie jest istotna dla rozwoju Adriana. Jednocześnie jedną z wartości naszej szkoły jest szacunek, w tym także szacunek do sytuacji - w tym wypadku związany z wspólnie obchodzonym przez całą społeczność szkolną Świętem Niepodległości. Uważam, że to ważne, aby Adrian potrafił okazywać szacunek również poprzez ubiór.

Z poważaniem,

Magdalena Kowalska

Pani Justyno,

zgodnie z art. 5 pkt 2 ceremoniału naszej szkoły każdy uczeń zobowiązany jest ubrać się odświętnie, tj. w białą lub granatową koszulę oraz granatowe lub czarne spodnie. Niewywiązanie się z tego obowiązku będzie skutkowało obniżeniem oceny z zachowania.

Z poważaniem,

Magdalena Kowalska

Zastanów się nad sformułowaną przez Ciebie wiadomością. Czy na podstawie tej wiadomości można określić:

- wartości, którymi się kierujesz?
- Twoje przekonania dotyczące edukacji, wychowywania?
- Twoje kompetencje?

Pomyśl:

1. Dlaczego zostałam/-em nauczycielem?
2. Co jest ważne w byciu wychowawcą klasy?
3. Jakiej szkoły chcę dla swoich uczniów?
4. Jakimi ludźmi powinni być moi absolwenci?

Wiedza

Zapewne znacznie łatwiej będzie pani Justynie zrozumieć uwagę nauczycielki po przeczytaniu wiadomości nr 1. Magda odniosła się do konkretnej wartości, na dodatek powszechnie uznanej za ważną. Oczywiście nie mamy pewności, że mama Adriana zmieni swoją postawę, czyli uzna, że tak szeroko pojęta wolność jest w tej sytuacji mniej ważna od szacunku, jednak będzie musiała się nad tym zastanowić, dokonać wyboru.

Magda pisząc wiadomość nr 2 odwołała się wyłącznie do procedur. Mama Adriana, nie rozumiejąc ich celu, może czuć potrzebę obrony swojego systemu wartości i jeszcze mocniej bronić wolności wyboru swojego syna. A to już prosta droga do, zbędnego w tym przypadku, konfliktu o wartości.

Będąc wychowawcą, stajesz się liderem klasy. A ta, podobnie jak inne organizacje

(np. fundacje, korporacje, małe rodzinne przedsiębiorstwa, muzea) powinna mieć jasno nazwane wartości.

Dzięki temu uczniowie i rodzice będą rozumieli, co w waszej klasie (szkole) jest ważne w zakresie trzech funkcji szkoły: dydaktyki, wychowywania i opieki.

Jak poznać te wartości?

1. Sprawdź, jakie wartości są zapisane w szkolnych dokumentach. Bardzo możliwe, że są one wyrażone wprost, np. w koncepcji pracy szkoły, programie profilaktyczno-wychowawczym lub statucie szkoły.
2. Sprawdź wartości zapisane w prawie oświatowym – np. ustawie Prawo oświatowe, Karcie Nauczyciela.
3. Wsłuchaj się w głos rodziców i uczniów. Stwórz przestrzeń, w której będą mogli opowiedzieć o tym, co dla nich jest ważne. Możliwe, że sami zorientują się, że ich wartości stoją ze sobą w sprzeczności. Nie bój się tego. To świetna okazja do rozmowy o tym, jak trudno jest wychowywać, uczyć, kiedy różnimy się w sprawach fundamentalnych. Niech rodzice zobaczą, jak duże musisz mieć kompetencje, żeby każdy z uczniów i rodziców czuł, że mimo różnic jest pełnoprawnym współtwórcą tej społeczności.

Nie możesz zmienić wartości, które znajdziesz w prawie szkolnym lub oświatowym. Są to wartości ogólnoludzkie, humanistyczne, które pomagają nam dobrze żyć i funkcjonować w społeczeństwie. Zostaje jeszcze jednak spore pole do ich doprecyzowania, i do tego właśnie zaprosz uczniów i rodziców.

Na czym mogą polegać różnice w wartościach?

Od lat przy dyskusjach o edukacji wiele osób odwołuje się do fińskiego modelu kształcenia.

W szczególności, że uczniowie w Finlandii osiągają bardzo dobre wyniki w badaniach PISA¹. Nie dziwi więc, że rodzice spoglądają na fińską szkołę z rozmarzeniem – szkoła bez narzuconego systemu wymagań, nadmiernych prac domowych i testów, za to ucząca praktycznych umiejętności, zapewniająca autentyczną równowagę między nauką a wypoczynkiem; szkoła, w której uczeń może biegać w skarpetkach i spędzać przerwy na świeżym powietrzu, bez bezpośredniego nadzoru nauczyciela. Jednak fundamentem fińskiej oświaty, co przewija się w rozmowach z fińskimi nauczycielami, jest zaufanie. Stanowi ono wartość, na której zbudowano cały system edukacji².

Z drugiej strony, o czym mówi się już znacznie rzadziej, jeszcze lepsze wyniki PISA osiągają uczniowie w Singapurze. Tam jednak fundament wartości budujących szkołę stanowi nie zaufanie, tylko posłuszeństwo wobec nauczyciela oraz wiedza i wymaganie. Duża liczba godzin nauki, rywalizacja między uczniami, wysokie oczekiwania rodziców i nauczycieli, rozbudowany program nauczania sprawiają, że uczniowie osiągają lepsze wyniki niż ich koledzy i koleżanki w Finlandii.

1. IBE, Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów PISA 2018 <https://pisa.ibe.edu.pl/wp-content/uploads/2019/12/raport-wyniki-badan-pisa-2018.pdf> [dostęp: 02.02.2023r.]

2. Ł. Srokowski, Po wizycie w Helsinkach: jak naprawdę działa fiński system edukacyjny? <https://www.edunews.pl/system-edukacji/szkoly/5784-po-wizycie-w-helsinkach-jak-naprawde-dziala-finski-system-edukacyjny> [dostęp: 02.02.2023 r.]

Bardzo możliwe, że w swojej klasie znajdziesz wśród rodziców oddanych zwolenników tak fińskiego, jak i singapurskiego modelu kształcenia:

- *Zuzia ma jeszcze czas. Czas na harówkę przyjdzie w liceum.*
- *Niepokoi mnie, że w 6 klasie nie potrafią jeszcze pisać rozprawki. Przecież już za dwa lata jest egzamin! Proponuję dodatkowe lekcje z języka polskiego.*

Co wtedy?

Jako wychowawca ponosisz odpowiedzialność za klasę, za realizację funkcji wychowawczej

i opiekuńczej. Wyjaśnij rodzicom, które wartości są i będą waszym drogowskazem, a które nie. Odwołaj się do prawa oświatowego, dokumentów szkolnych, swojego doświadczenia, literatury naukowej, badań.

Jeśli sytuacja jest patowa i rodzice są wyznawcami skrajnie różnych wartości, najbezpieczniej jest pozostać przy z góry określonych wartościach określonych w prawie szkolnym

i oświatowym.

Praktyka

Scenariusz lekcji wychowawczej

Temat: Wartości, czyli o ukrytych motywach naszego działania

Czas: 45 minut (+ ewentualne rozszerzenie o dodatkowe 45 min.)

Cele:

Po zajęciach uczeń:

- wie, czym są wartości,
- rozumie, w jaki sposób wartości wpływają na zachowania,
- potrafi wskazać wartości istotne dla siebie, rodziny i innych wspólnot.

Metody:

- rozmowa kierowana,
- kula śnieżna,
- opis przypadku.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zespołowa.

Faza wstępna [15 minut]

1. Przywitaj się z uczniami. Przedstaw temat oraz cele lekcji, przypomnij o zasadach panujących na lekcji (wywieś kontrakt).
2. Podziel uczniów na 4-5 osobowe grupy. Każdej grupie wręcz Opis sytuacji (załącznik nr 1) - wybierz kilka najbardziej adekwatnych dla Twojej klasy. Uczniowie czytają zawarte w materiale historie, a następnie ustalają, jakimi wartościami kierowali się bohaterowie.
3. Omów na forum klasy udzielone przez grupy odpowiedzi. Zwróć uwagę, że wartości są motorem naszych działań, że od tego, w co wierzymy, zależy to, jakie podejmujemy decyzje. Odwołaj się do przykładów z Opisów sytuacji. Podkreśl również, że możliwe było wskazanie różnych wartości do tych samych sytuacji, często bowiem podobne decyzje mogą wynikać z różnych potrzeb, a te - z różnych wartości.

Faza realizacyjna [25 minut]

4. Każdemu uczniowi wręcz kartę wartości (załącznik nr 2). Poproś, aby wybrał 5 wartości, które uważa za najważniejsze i zastanowił się, dlaczego je wskazał.
5. Stosując metodę kuli śnieżnej zachęć uczniów, aby porównali swoje odpowiedzi najpierw z jedną, a następnie z kolejnymi dwiema osobami. Zapytaj, w jakim stopniu ich wybór wartości był zbliżony ze wskazaniami kolegów i koleżanek.

Podsumuj zadanie zwracając uwagę, że ludzie wyznają różne wartości i nadają im różne znaczenie. Dodatkowo nasz system wartości zmienia się na przestrzeni czasu, w zależności od tego, w jakim jesteśmy wieku, jakie zdobywamy doświadczenia życiowe, w jakim środowisku funkcjonujemy. Ważne, aby przyglądać się sobie,

zastanawiać się, jakie wartości wpływają na nasze zachowanie. Jeśli jesteśmy tego świadomi, lepiej kierujemy własnym życiem. Odwołaj się do konkretnych przykładów, np. z własnego życia lub z życia klasy, szkoły.

6. Wręcz grupom uczniów wybrane Opisy grup i instytucji (załącznik nr 3). Poproś, aby po przeczytaniu opisu wspólnie ustalili, jakie wartości panują w danej grupie lub instytucji. Następnie uczniowie prezentują wyniki pracy uzasadniając swoje odpowiedzi.

Podsumuj, że wartościami kierują się nie tylko pojedynczy ludzie, ale również grupy i instytucje. Przykładem grupy, jednej z najważniejszych w społeczeństwie, jest rodzina.

Faza podsumowująca [5 minut]

7. W ramach podsumowania opowiedz uczniom o zebraniu z rodzicami, na którym również będziesz rozmawiać o wartościach i zadaniu, jakie rodzice otrzymają do wykonania wraz z uczniami - wspólnej rozmowie o tym, które wartości są ważne w ich rodzinie oraz co robią jako rodzina, żeby postępować zgodnie z nimi.

Propozycja rozszerzenia:

1. Na kolejnej lekcji uczniowie mogą narysować/odtworzyć scenki prezentujące to, jakie wartości są ważne w ich rodzinach i jak je wcielają w życie (np. zdrowy tryb życia - troska o regularne, zdrowe odżywianie się). W przypadku wykonania tego ćwiczenia - za zgodą uczniów - możesz zebrać rysunki/nagrać scenki i pokazać je rodzicom na zebraniu. Będą stanowiły podstawę do rozmowy o tym, jak dorośli i dzieci postrzegają wartości swojej rodziny.
2. Możesz również przyjrzeć się wartościom klasy. Poproś uczniów, aby w grupach narysowali/odegrali sceny przedstawiające przykłady realizacji wartości, które dostrzegają w swojej klasie.
3. Zainicjuj dyskusję nad wartościami w klasie. Wyświetl wartości zawarte w programie profilaktyczno-wychowawczym szkoły i/lub statucie szkoły. Krótko opowiedz uczniom o tych dokumentach (jaki jest ich cel, kto je opracował i uchwalił). Zachęć uczniów do dyskusji:
  - a. jak waszym zdaniem są realizowane te wartości w szkole?
  - b. jakie wartości nie zostały zapisane, a są realizowane?
  - c. jakich wartości brakuje, a uważacie, że są istotne dla społeczności szkolnej?

Załącznik nr 1 Opis sytuacji

Zapoznajcie się z opisami sytuacji. Zdecydujcie, jakimi wartościami kierują się bohaterowie. Wybierzcie maksymalnie dwie wartości do każdej sytuacji. Wartości mogą się powtarzać.

1. Uczniowie piszą sprawdzian z historii. Julek przygotowywał się do niego od tygodnia. Sprawnie rozwiązuje zadania. Jego przyjaciel Krzysiek niestety nie poświęcił tyle czasu na naukę. Idzie mu słabo. Szeptem prosi Julka, by dał mu ściągnąć. Ten jest niechętny.
2. Klasa zastanawia się, dokąd pojechać na wycieczkę. Część osób chce spędzić czas nad morzem - kąpać się i opalać, chodzić po lesie i mieć czas na granie w siatkówkę. Pozostali wolą pojechać do Warszawy - wziąć udział w doświadczeniach w Centrum Nauki Kopernik, zwiedzić Stadion Narodowy i zobaczyć Pałac Kultury i Nauki.
3. Alicja wraca ze szkoły do domu. Zjadła obiad, chwilę leżała na łóżku przeglądając social media. Zastanawia się, co robić dalej. Z jednej strony powinna odrobić lekcje i przygotować się do poprawy kartkówki z biologii (to już jutro), a z drugiej jest bardzo ciekawa, jak skończy się serial, który ogląda od tygodnia. Zostały jej jeszcze cztery odcinki.
4. Kasia zaczęła uczyć się pływać żabką. Niestety, ma spore trudności z prawidłowym oddychaniem, więc co chwila musi się zatrzymywać. Po kilku lekcjach zdenerwowana wykrzykuje rodzicom, że dalej już uczyć się nie będzie. Poddaje się i koniec. Mama stwierdza, że nie dała sobie szansy, i że to kwestia czasu i konsekwencji, żeby w końcu załapała, jak powinna płynąć.
5. Na wycieczkę pojechały dwie klasy 8. Wychowawczyni 8a pozwoliła uczniom na swobodne korzystanie z telefonów, z kolei wychowawczyni klasy 8b nakazała oddanie ich na noc.
6. Janek na lekcji bardzo dużo rozmawiał i nie chciał wykonywać zadań. Powiedział nauczycielowi, że zajęcia są bardzo nudne. W końcu nauczyciel kazał mu stanąć w kącie tyłem do klasy.
7. Krysia boi się występów publicznych, o czym wie jej nauczycielka. Nauczycielka proponuje, aby uczennica, zanim zaprezentuje projekt przed klasą, zaprezentowała go przed nią. Liczy na to, że Krysia dzięki temu nabierze pewności siebie.

Wartości

Przyjaźń	Uczciwość	Wypoczynek	Wiedza
Rozrywka	Wytrwałość	Sprawiedliwość	Szacunek
Godność	Bezpieczeństwo	Swoboda	Pomoc

Załącznik nr 2 Karta wartości

Autentyczność

Bezpieczeństwo

Czas wolny

Empatia

Humor

Kreatywność

Miłość

Niezależność

Odpowiedzialność

Otwartość

Prawdomówność

Przyjaźń

Radość

Rozwój

Szczęście

Tolerancja

Wolność

Zaufanie

Zdrowie

Załącznik nr 3 Opisy grup i instytucji

1. Rodzina Wesołych

Rodzina Wesołych to tata, mama, Janek (lat 10) i Ania (lat 13). Jest sobota. Podczas kolacji w piątek wspólnie ustalili, że w ten weekend pojadą na spacer do lasu (to chcieli rodzice) oraz pójść do kina (to wybór dzieci). Tata wszystko bardzo dokładnie rozpisał. Punktualnie o godzinie 10.00 wyjechali do lasu. Mama, która jest miłośniczką przyrody, opowiadała Jankowi i Ani o różnych gatunkach roślin. Tata podkreślał, że fajnie jest dużo wiedzieć, więc co jakiś czas odpytywał dzieci, czego się dowiedzieli. W końcu wrócili na parking. Wyczyścili dokładnie buty, weszli do samochodu i pojechali na obiad. Mama przygotowała naleśniki ze szpinakiem, a tata sok owocowo-warzywny. Po południu wybrali się do kina. Rodzice bardzo niechętnie zgodzili się na zakup popcornu. Do domu wrócili prosto na kolację. Przy stole każde z nich opowiedziało, co najlepiej wspomina z minionego dnia.

2. Wspólnota mieszkaniowa

Krzysiek mieszka w bloku. Jego mama udziela się we wspólnocie mieszkaniowej. To grupa mieszkańców, która spotyka się co jakiś czas i rozmawia o ważnych sprawach dotyczących budynku i okolicy. Ostatnio mama opowiadała Krzyśkowi, że wszyscy zgodzili się, aby przeprowadzić remont podwórka. Jest dużo rodzin z dziećmi, więc wszyscy zgodzili się na to, aby powstało miniboisko i plac zabaw. Oczywiście dyskutowano, czy nie będzie za dużo hałasu. Wszyscy rozumieją, że dzieci potrzebują miejsca, aby się spotykać i bawić. Ważne jest, aby ustalić zasady korzystania z nowego wyposażenia. Mama powiedziała również, że zostaną zamontowane kamery monitoringu. A najbardziej cieszy ją to, że wszyscy posadzą na balkonach taki sam gatunek roślin. Sąsiedzi mają nadzieję, że ich blok będzie pięknie wyglądał.

3. Klub sportowy

Maja i Klara poświęcają sportowi każdą wolną chwilę - regularnie chodzą na treningi siatkówki, często grają mecze. Cieszą się z tego, bo lubią rywalizację i chcą być coraz lepsze. Ich trener podkreśla, że sport wymaga dyscypliny i odpowiedzialności, a ich treningi i mecze nie mogą negatywnie wpływać na oceny w szkole. Trener powiedział im, że jeśli nie nadrobią zaległości w szkole i nie poprawią ocen, to nie powoła ich do kolejnego meczu. Maja i Klara postanowiły popracować nad lepszą organizacją czasu, aby starczyło go i na naukę, i na sport.

4. Firma Szczęśliwa

Firma Szczęśliwa projektuje gry komputerowe. Jej pracownicy nie muszą przyjeżdżać do biura, mogą pracować zdalnie. Co więcej, mają trzy dni wolnego w tygodniu, a nie tylko weekend. Samodzielnie decydują też, w których godzinach pracują. Dla szefa firmy jest ważne, aby wykonali swoje zadania do określonego czasu. Spóźniać się nie mogą, bo wtedy nowe gry nie pojawią w wyznaczonym terminie. Dzieci pracowników jako największą zaletę pracy swoich rodziców podkreślają to, że jako pierwsze mają szansę testować nowe gry.

5. Miasto Dobre

W mieście Dobre od lat mieszkańcy dążą do tego, aby było bezpiecznie i przyjemnie. Władze miasta wyznały sobie następujące cele: wprowadzenie wyłącznie elektrycznego transportu publicznego, rozbudowę parków oraz wymianę wszystkich pieców do ogrzewania. Urzędnicy po mieście poruszają się wyłącznie na rowerach. Prezydent Dobrego zamierza też wprowadzić ograniczenie prędkości jazdy do 30 km/h oraz ograniczyć ruch samochodowy zwiężając jezdnię. W szkołach z kolei planuje się wprowadzenie wyłącznie diety wegetariańskiej.

Scenariusz zebrania z rodzicami

Temat: Wartości, czyli o ukrytych motywach naszego działania

Czas: 40 minut (+ ewentualne rozszerzenie o dodatkowe 40 min.)

Cel:

Po spotkaniu rodzic:

- rozumie, dlaczego warto rozmawiać z dziećmi o wartościach,
- jest świadom, że ważne jest dbanie o spójność między tym, co się mówi, a tym, co się robi.

Metody:

- dyskusja,
- opis przypadku.

Formy:

- indywidualna,
- grupowa,
- zespołowa.

Faza wstępna [5 min]

1. Przywitaj rodziców. Przedstaw im cel zebrania/tej części zebrania.

Faza realizacyjna [25 min]

2. Rodzice dzielą się na kilkusobowe grupy. Każdej wręcz jeden z pięciu opisów sytuacji (załącznik nr 1). Poproś, aby zapoznali się z treścią opisu, a następnie zastanowili się, jakie wartości deklarowała dana rodzina, a jakie faktycznie wyznawała.
3. Poproś rodziców o zaprezentowanie wniosków z ćwiczenia. W razie potrzeby zadaj pytania pomocnicze:
  - a. Jakie wartości głosili rodzice? O jakich wartościach mówili dzieciom?
  - b. Czym faktycznie kierowali się w życiu? Co naprawdę było dla nich ważne?
  - c. Jak wpływa na dzieci niespójność między tym, co mówią i co robią dorośli?
4. Zachęć rodziców do podzielenia się swoimi doświadczeniami - jak ich deklaracje mają się do czynów.
5. Każdemu rodzicowi wręcz listę wartości. Poproś, aby wybrał tych pięć najważniejszych, w oparciu o które stara się podejmować działania.
6. Następnie poproś, aby rodzice napisali, w jaki sposób realizują te wartości w domu. Zadaj pytania pomocnicze:
  - a. Na podstawie czego (np. jakich działań/braku działań) inni członkowie rodziny mogą zobaczyć, że ta wartość jest dla Ciebie ważna?
  - b. Czy mogą pomylić tę wartość z inną?
7. W formie krótkiej rozmowy kierowanej wskaż rolę modelowania w wychowywaniu (to dorośli swoim zachowaniem pokazują, co stanowi wartość).

Faza podsumowująca [10 min]

8. W ramach podsumowania opowiedz rodzicom o lekcji z uczniami, na której również rozmawialiście o wartościach. Przedstaw istotę i cel zadania do wykonania wraz z uczniami - porozmawiajcie, o tym jakie wartości są ważne w waszej rodzinie. Zastanówcie się, jak konkretnie je wdrażacie w życie. Opiszcie, to w formie kartki z pamiętnika (dziecko z rodzicem opisują wydarzenie/a świadczące o realizacji wartości) lub zróbcie zdjęcia przedstawiające realizację tych wartości. Kartki przeczytamy a zdjęcia wspólnie obejrzymy na lekcji.

9. Zamiast zebrania

Jeśli nie możesz zorganizować zebrania z rodzicami, to:

1. Przeprowadź lekcję tylko z uczniami.
2. Napisz rodzicom wiadomość podsumowującą lekcję (jaki był jej cel, co robiliście). Zawrzyj w niej pracę domową dla rodziny:

Porozmawiajcie o tym, jakie wartości są ważne w waszej rodzinie. Zastanówcie się, jak konkretnie je wdrażacie w życie. Opiszcie, to w formie kartki z pamiętnika (dziecko z rodzicem opisują wydarzenie/a świadczące o realizacji wartości) lub zróbcie zdjęcia przedstawiające realizację tych wartości. Kartki przeczytamy a zdjęcia wspólnie obejrzymy na lekcji.

3. W wiadomości dołącz link do "Inspiratorium dla rodzica". Rodzice dowiedzą się niego, dlaczego warto rozmawiać o wartościach i jak to robić.

Załącznik nr 1 Opisy sytuacji

1. Mama i Maja

Poznajcie historię mamy i córki. Zastanówcie się, co dla mamy Mai jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Podczas spotkania rodzinnego rozmowa zeszła na tematy wychowywania dzieci. Mama Mai podkreśla, że dla niej szczególnie ważne są umiejętności miękkie. Chce, żeby jej córka potrafiła budować relacje, radziła sobie ze stresem i była samodzielna. Maja też mówi o tym, że zależy jej, aby w liceum mieć dużo znajomych. Spotkanie się przedłużyło - późno wrócili do domu. Następnego dnia z samego rana mama budzi Maję. Sprawdza, czy wszystko spakowała. Dopytuje o projekt z geografii. Na minutę przed rozpoczęciem lekcji podwozi Maję do szkoły. Wieczorem sprawdza dziennik elektroniczny. Maja ma trzy oceny dostateczne. Z takimi wynikami trudno będzie się dostać do wymarzonej przez Maję szkoły. Mama rozpisuje Mai plan nadrabiania zaległości. Prosi córkę, aby się z nim zapoznała i dała znać, czy uda się jej go zrealizować.

2. Tata i Krzys

Poznajcie historię taty i syna. Zastanówcie się, co dla taty Krzysia jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Ostatni tydzień wakacji. Tata razem z Krzyskiem wybrali się na wycieczkę rowerową. Krzysiek przyznaje, że nie chce wracać do szkoły. Obawia się nowych przedmiotów - chemii i fizyki. Tata stara się dodać otuchy:

- *Wiesz, ważne żebyś rozumiał podstawy. Jeśli okaże się, że masz z tym trudności, to chętnie ci pomogę.*
- *No tak, ale Grzesiek z 8b mówił, że nie ma szans na dobre oceny z chemii. Nikt tego nie kuma.*
- *Oceny nie są istotne. Ważne jest, co faktycznie umiesz. Nikt za parę lat nie będzie się pytał, co miałeś z chemii w 7 klasie.*
- *No wiem...*
- *Damy radę. Nie martw się na zapas.*

Minęły dwa miesiące. Tata sprawdza oceny Krzyska. Z chemii same jedynki i trójki. Woła syna:

- *Krzysiek, co to się dzieje, że masz takie oceny z chemii?*
- *Trójki mam z kartkówek. To jedne z najlepszych ocen. Pan jest bardzo wymagający. A jedynki za brak prac domowych.*
- *No trójka to jednak chyba nie oznacza, że wszystko umiesz. Czemu nie robisz prac domowych?*
- *Myślę, że umiem. A prac domowych nie robię, bo są nudne - tylko zeszyt ćwiczeń. I nie wyrabiam się. Wolę poświęcić czas na czytanie lektur. Mam ich bardzo dużo.*
- *Świetnie. Tylko że jak tak dalej pójdzie, to będziesz mieć dwóję na świadectwie. To szkoła podstawowa, a nie studia, że będziesz sobie wybierać, czego chcesz się uczyć.*

3. Mama i Janek

Poznajcie historię mamy i Janka. Zastanówcie się, co dla mamy Janka jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Janek ma do zrobienia projekt z historii. Wraz z Maćkiem chcą nagrać filmik o wojnach w XVII wieku. Mama Janka bardzo się cieszy, że chłopcy sami wszystko zaplanowali i zorganizowali. Jest dumna z syna. Powtarza, że samodzielność to podstawa. Chce jeszcze ustalić kwestie związane z dojazdem do Maćka i powrotem do domu:

- *Przyjadę po was po lekcjach i zawiozę do Maćka. A tata cię odbierze, jak będzie wracał z zakupów.*
- *Ale Maciek sam jeździ do domu. Nie musisz po nas przyjeżdżać.*

- *Maciek mieszka daleko od nas, w innej dzielnicy. A ty nie jeździłeś jeszcze sam autobusem tak daleko.*
- *No ale nie będę sam, tylko z Maćkiem. Błagam mamę, nie przyjeżdżaj po nas. Chcę sam pojechać z Maćkiem.*
- *No dobrze, tylko daj mi znać, jak już będziecie na miejscu. I powiedz, o której tata ma po ciebie przyjechać?*
- *Niech nie przyjeżdża. Sam wrócę.*
- *Nie ma mowy. Jest zima, ciemno. Nie puszcze cię samego.*
- *Bez przesady. Dam sobie radę. Wszyscy w mojej klasie sami jeżdżą.*
- *Nie wszyscy. Poza tym to daleko.*
- *Mam bezpośredni autobus.*
- *Tata wyjdzie po ciebie na przystanek.*
- *Nie, to wstyd. I będzie mnie prowadził za rączkę?*
- *Nie krzycz na mnie. Po prostu się o ciebie boimy.*

4. Tata i Julia

Poznajcie historię taty i córki. Zastanówcie się, co dla taty Julii jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Dziś są imieniny Zbigniewa. Z tej okazji cała rodzina jest zaproszona na obiad do wujka. Julia zwraca się do taty:

- *Nie chcę iść do wujka. Mam dużo nauki.*
- *Nagle ci się o nauce przypomniało. Idziemy.*
- *Błagam, nie... Naprawdę muszę?*
- *Tak. To jest nasza rodzina. Wujek zawsze się tobą interesuje.*
- *Nie znoś jego pytań, czy mam już jakiegoś kawalera!*
- *Przecież to tylko taki żart.*
- *Nie chcę iść. I jeszcze seria opowieści o tym, jaka Marysia jest zdolna, jak tańczy i gra w tenisa i ma same piątki. Fantastycznie. Mam jutro sprawdzian z biologii i muszę dokończyć czytanie "Pana Tadeusza". Możecie powiedzieć, że się rozchorowałam.*
- *Nie ma mowy. Spotykamy się z nimi parę razy w roku. Ubieraj się.*
- *Jakoś Marysia na twoje imieniny nie przyszła ostatnio.*
- *Bo miała trening. I nie gadaj, tylko szykuj się. Idziemy.*

Zgodnie z przewidywaniami Julii, przy stole wujek nie tylko pytał, jak się mają sprawy

z kawalerem, ale również jak idzie w szkole. Podkreślił, że dla niego najważniejsze jest, żeby Marysia robiła to, co uważa za słuszne, że w rodzinie najważniejsza jest autentyczność i do niczego nie można nikogo zmuszać. Tata Julii pokiwał głową dodając, że ostatnio na szkoleniu w firmie bardzo dużo mówili o tym, że niezależność jest niezbędna do budowania motywacji.

5. Mama i Asia

Poznajcie historię mamy i córki. Zastanówcie się, co dla mamy Asi jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Do mamy Asi przyszła przyjaciółka. Wspólnie rozmawiają o różnych sprawach. Przyjaciółka ma trochę problemów osobistych. Mama Asi powiedziała, że szczęśliwi ludzie to ludzie, którzy potrafią budować i utrzymywać

dobre relacje z innymi. Zaproponowała przyjaciółce, żeby zapisała się na jakieś kursy, warsztaty, poznała nowych ludzi. Chwilę później do pokoju przyszła Julia mówiąc, że idzie do koleżanek. Mama zareagowała:

- *Ale dziś masz korepetycje z matematyki, a potem musisz zrobić projekt z polskiego.*
- *Nie mam dziś korepetycji.*
- *Ach, zapomniałam ci powiedzieć, że umówiłam się z panią, że będziesz je mieć dwa razy w tygodniu do końca semestru.*
- *Fantastycznie, czyli już w ogóle nie będę mieć czasu dla siebie.*
- *Nie przesadzaj. Teraz jest trudny czas, musisz nadrobić zaległości po tych chorobach. Prawie miesiąc nie było cię w szkole.*
- *I przez miesiąc z nikim się nie widywałam.*
- *Nadrobisz zaległości, to będziesz mieć czas na spotkania ze znajomymi.*

6. Tata i Robert

Poznajcie historię taty i syna. Zastanówcie się, co dla taty Roberta jest ważne, jakimi wartościami się kieruje.

Tata Roberta codziennie biega przygotowując się do maratonu. Mówi synowi, jak ważne jest wyznaczanie sobie celów i dążenie do nich:

- *Jak masz cel, to starasz się go osiągnąć. Ten proces jest ważny. Wysiłek, jaki wkładasz, starania, poświęcenie. A na końcu masz satysfakcję. Tak jak ja, kiedy zająłem 60. miejsce w ostatnim biegu. Cieszyłem się, że dobiegłem.*

Nagle do mieszkania wpada starszy syn - Robert:

- *Popatrzcie, dostałem czwórkę z historii!*
- *Co za wyczyny - mówi tata - tyle się uczyłeś. Wspólnie powtarzaliśmy. Byłeś przygotowany. A dlaczego nie dostałeś piątki?*

Polecamy przeczytać

Jesper Juul, Życie w rodzinie. Wartości w partnerstwie i rodzicielstwie, wyd. MiND, 2013 r.

John M. Oldham, Lois B. Morris, Twój psychologiczny autoportret, wyd. Czarna Owca, 2019 r.

Kevin Steede, 10 błędów popełnianych przez dobrych rodziców, wyd. GWP Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, wyd. 2015